

הנדון: עמדת גרינפיס ישראל בעניין אמנת הפלסטיק ב INC-1

אנו ימים ספורים לפני הפגישה הראשונה של ועדת המשא ומתן הבין-ממשלתית (INC1) לפיתוח כלים מחייבים משפטית בנושא זיהום פלסטיק. אנו בגרינפיס ישראל שמחים לשמוע שלישראל נציגות מכובדת בפגישות האלה, ושעמדתה העקרונית היא לתמוך באמנת פלסטיק שאפתנית ומשמעותית.

יחד עם זאת, כארגון שנאבק כבר שנים במגיפת זיהום הפלסטיק החד פעמי, ברמה הבינלאומית וגם כאן בישראל, חשוב לנו לשתף אתכם בעקרונות המנחים שפיתח הארגון שלנו על מנת להבטיח שהאמנה תתייחס לכלל הנושאים ודרכי הפעולה הנדרשים. זאת במטרה להאיץ את המעבר העולמי לכלכלה צודקת ובריאה יותר, למערכות האקולוגיות, לאקלים ולבני האדם - אנו סבורים שהדבר אינו רק חיוני וקריטי, אלא גם בר השגה. תנאי חיוני לכך הוא שיתוף פעולה בינלאומי בין ממשלות שיפגינו מנהיגות ותעוזה על מנת להוביל לצעד היסטורי.

מלבד הצגת עמדות גרינפיס, חשוב לנו להבין לעומק את עמדותיה הרשמיות של ישראל ביחס לכל אחת מהסוגיות שיוצגו להלן. לשם כך נשמח לקבוע איתך פגישה בהקדם (לאור המועד הקרוב של הוועידה) ולדון יותר לעומק בנושאים כדלקמן.

הגדרת היקף מחזור חייו של הפלסטיק

היקף ההסכם הבינלאומי המתוכנן הוא גורם מרכזי ליעילותו העתידית. מבחינה זו, הנספח¹ בטיטת החלטת המועצה ממסגר בצורה לא מספקת את מחזור החיים של הפלסטיק. מן הנספח משתמע, כי המושג מצומצם ולא מתייחס באופן מפורש לשלב ייצור הפלסטיק כחומר (פלסטיק בתולי). במקום זאת, הוא מציין את מחזור החיים של הפלסטיק ככזה המתחיל בעיצוב המוצר והשימוש בו. לאור החשיבות של הפחתת ייצור הפלסטיק הבתולי לרמות בנות קיימא, אנו קוראים לנקיטת גישה ברורה ועקרונית להמשגת מחזור החיים של הפלסטיק - ומכאן להיקף ההסכם - על ידי הגדרת ייצור הפלסטיק הבתולי כחלק מן התהליך.

מסגרת דיווח ארצית מקיפה

מסגרת דיווח לאומית מקיפה על כלל מרכיבי הייצור והצריכה של הפלסטיק של כל מדינה היא הכרחית לכל הסכם בינלאומי. היא תאפשר לנו למדוד התקדמות לקראת השגת ייצור וצריכה ברי קיימא של פלסטיק וקידום כלכלה מעגלית. הדיווח צריך מספק מידע על מקורות ומסלולים, לכלול ניטור סביבתי, זיהוי סדרי עדיפויות ומגמות. מסיבות אלה, אנו מפצירים לשים דגש מיוחד על הצורך במסגרת דיווח לאומית מקיפה, כזו שמגדירה חובות דיווח בכל שלב במחזור החיים של הפלסטיק.

תוכניות עבודה ייעודיות לכל מגזר כלכלי

הפלסטיק נמצא בכל מקום ובכל תחומי החיים הכלכליים. עם זאת, ההנחיות כיום רואות את הפלסטיק בעיקר דרך הפריזמה של מוצרי צריכה, תוך השארת מגזרים מזהמים מאוד ללא התייחסות מפורשת. מסיבות אלה, בנוסף לטיפול במוצרי צריכה ומיקרו-פלסטיק, אנו קוראים לקידום של לפחות שבע תוכניות עבודה ייעודיות ספציפיות לכל מגזר במסגרת ההסכם הבינלאומי החדש: דיג, חקלאות, טקסטיל, בנייה, רכב, אריזה ורפואה.

אמנת פלסטיק חזקה

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2022-INIT/en/pdf>

אמנת הפלסטיק העולמית היא אחת התקוות האחרונות שלנו לצימצום הייצור והשימוש בפלסטיק. על האמנה לתת עדיפות להגנה על המגוון הביולוגי, האקלים ורווחת האדם, על פני אינטרסים של תאגידים וחברות מזהמות ולהניע מעבר צודק למערכות ממוקדות שימוש חוזר.

אנו בגרינפיס קוראים לממשלת ישראל להבטיח שהאמנה תכסה את התחומים הבאים:

1. צמצום הן בייצור והן בשימוש של הפלסטיק.
2. לוחות זמנים להפחתה מהירה בשימוש בפלסטיק חד פעמי.
3. הוצאת הפלסטיק החד פעמי באופן הדרגתי, החל בכלים ושימושים הידועים כבעייתיים ומיותרים ביותר, כגון אריזות מורכבות מרובות שכבות, קשים ועוד. כיעד, תחתור האמנה לעבר ביטול כל השימושים החד-פעמיים, ולעבר מזעור הפלסטיק ביישומים ומגזרים אחרים, כולל בחקלאות, דיג, חקלאות ימית, תעשיות ימיות אחרות, טקסטיל ובנייה.
4. הסרה מיידית של פולימרים וכימיקלים, הידועים כבעייתיים מאוד. אלה כוללים, בין היתר: פוליוויניל כלוריד (PVC), פוליסטירן (PS), פוליאוריטן (PUR), פוליקרבונט (PC), קבוצת החומרים (PFAS).
5. הקלה ובקרה על המעבר לשימוש חוזר בקנה מידה לאומי ועולמי, כולל הגדרת יעדים מחייבים מבחינה משפטית לשימוש חוזר ומילוי בין המגזרים.
6. קפיצת מדרגה במיחזור על ידי עיגון היררכיית אפס הפסולת כעיקרון ליבה של האמנה ומתן מדיניות ומימון לתמיכה במעבר לשימוש חוזר, במקום הינעלות על תשתית מיחזור יקרה, מזהמת ובלתי יעילה. שימוש חוזר הוכח² כדל פחמן וכמפחית את עלויות המערכת בקצב גבוה יותר מאשר התערבויות אחרות.
7. הבטחת שיתוף פעולה גלובלי בנושא תקני שימוש חוזר, כדי ליצור את תנאי השוק הטובים ביותר למעבר לשימוש חוזר.
8. הפסקת הפתרונות הכוזבים כמו מיחזור כימי והשבת פסולת לאנרגיה אשר מעודדים את הנצחת השימוש בחד פעמי.
9. יש לדרוש כי האמנה תגובש ברוח פרוטוקול מונטריאול³. כך, תקבע האמנה בקרות מחייבות גלובליות על הפלסטיק, ולא תסתמך על התחייבויות וולונטריות, אשר מוכיחות פעם אחר פעם כי לא ניתן להסתמך עליהם.
10. האמנה צריכה לקבוע הגדרות מדויקות למושגים 'צמצום', 'מניעה', 'שימוש חוזר' ו-'מעגליות'. הגדרות המספקות בהירות לתעשייה ומאפשרות את התוצאה הסביבתית הטובה ביותר האפשרית ומונעות התחמקות משפטיות של התאגידים המזהמים.

אמנה צודקת והומנית

1. תמיכה במעבר צודק לפרנסה בת קיימא עבור עובדים לכל אורך שרשרת ייצור ואספקת הפלסטיק, תוך מתן עדיפות למגזר הפסולת הבלתי פורמלי ולקהילות נפגעות במדינות בעלות הכנסה נמוכה ובינונית.
2. תמיכה בגישה מבוססת זכויות והבטחת מעורבותם של עמים ילידים וקהילות נפגעות בתהליך המשא ומתן ובפתרונות.
3. הקמת קרן רב צדדית ייעודית חדשה כדי להבטיח שמדינות עם מירב המשאבים והתשתיות תומכות באלה שיש להם פחות.

² The Pew Charitable Trusts, Breaking the Plastic Wave: A Comprehensive Assessment of Pathways Towards Stopping Ocean Plastic Pollution, 2019. See Figure 17 on Page 41, available here: https://www.pewtrusts.org/-/media/assets/2020/10/breakingtheplasticwave_mainreport.pdf
Rethink Plastic and Break Free From Plastic, Reusable Solutions: How Governments Can Help Stop Single-Use Plastic Pollution, 2019. Available here: https://rethinkplasticalliance.eu/wp-content/uploads/2019/10/bffp_rpa_reusable_solutions_report.pdf

³ האמנה הבינלאומית להגנה על שכבת האוזון, אשר נחלה הצלחה בזכות הטלת הגבלות בינלאומיות על ייצור חומרים המדלדלים את שכבת האוזון.

כל אחד מהסעיפים הנ"ל הינו קריטי להפיכת מאמצי האמנה ליעילים ואפקטיביים, ולא חלילה שיהפכו לגרינווש עולמי נוסף.
נודה לאישורכם על קבלת הפניה, וכן נשמח לקבוע פגישה בהקדם.

בברכה,
יאיר דביר
ראש תחום פלסטיק
גרינפיס ישראל

